

„Mniej znane, ale sprawdzone metody pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną”

- Metoda Marianne Frostig
- Metoda Felicie Affolter

METODA MARIANNE FROSTIG

Metoda Marianne Frostig

Koordinacja wzrokowo - ruchowa jest zdolnością, która pozwala nam na wykonywanie czynności, które wymagają od nas jednocześnie użycia oczu i rąk. Dziecko z zaburzoną lub słabo rozwiniętą koordynacją wzrokowo - ruchową może nie być w stanie samodzielnie się ubrać, najprostsze zadania będzie wykonywało niezdarne, a niektórych może w ogóle nie wykonać. Bardzo trudne będzie dla niego wycinanie, naklejanie czy rysowanie. Niemal na pewno będzie miało problemy z pisaniami.

Metoda Marianne Frostig

Jedną z metod pracy z dziećmi z zaburzeniami w koordynacji wzrokowo – ruchowej jest metoda stworzona przez Marianne Frostig – psychologa, która na podstawie badań i obserwacji opracowała **program rozwoju percepcji wzrokowej**.

Program „Wzory i obrazki” zawiera 350 zadań mających postać gier i zabaw. Występują w trzech poziomach: podstawowym, średnim i wyższym. Jak zauważa autorka metody: **„Ogólnie, celem tych ćwiczeń jest rozwinięcie i integracja zdolności do koordynowania ruchów gałek ocznych z precyzyjnymi ruchami ciała”**.

Metoda Marianne Frostig

Cele szczegółowe:

- doskonalenie koncentracji uwagi dziecka,
- ćwiczenie precyzji wykonywanych ruchów,
- ćwiczenie wytrwałości w wykonywaniu zadań,
- doskonalenie umiejętności rysowania i pisania,
- rozwijanie orientacji w schemacie ciała,
- rozwijanie dominacji reki, zręczności oraz siły mięśni.

Metoda Marianne Frostig

Na program „Wzory i obrazki” składają się trzy zeszyty z ćwiczeniami dla dziecka.

Zeszyty zatytułowane są kolejno:

- Wzory i obrazki - Poziom Podstawowy (zeszyt zielony),
- Wzory i obrazki - Poziom Średni (zeszyt niebieski),
- Wzory i obrazki - Poziom Wyższy (zeszyt czerwony).

Każdy z zeszytów składa się z propozycji ćwiczeń fizycznych, wskazówek dotyczących wyboru i przebiegu różnorodnych zabaw i gier oraz z instrukcji do ćwiczeń zamieszczonych w zeszycie dla dziecka.

Jeżeli program jako całość ma być skuteczny, muszą być wzięte pod uwagę jego trzy składniki.

Metoda Marianne Frostig

Zeszyty do ćwiczeń stanowią zintegrowany wybór zadań angażujących wszystkie sfery percepcji wzrokowej na danym poziomie trudności.

Pierwszy zeszyt - **WZORY I OBRAZKI** - poziom podstawowy, przeznaczony jest dla dzieci z młodszych grup przedszkolnych lub starszych z problemami w tej dziedzinie.

W ćwiczeniach składających się na poziom podstawowy znajdują się zadania kształtujące koordynację wzrokowo – ruchową.

Metoda Marianne Frostig

Drugi zeszyt - **WZORY I OBRAZKI** - poziom średni, przeznaczony jest dla dzieci 5 - 6 letnich, które wykonały prawidłowo zadania z pierwszego zeszytu.

W ćwiczeniach składających się na poziom średni położono nacisk na zadania rozwijające orientację w stosunkach przestrzennych.

Metoda Marianne Frostig

Trzeci zeszyt - **WZORY I OBRAZKI** - poziom wyższy przeznaczony jest dla uczniów klasy „zero” i pierwszych klas szkoły podstawowej.

W ćwiczeniach składających się na poziom wyższy położono nacisk na ćwiczenia integrujące zdolności percepcyjne.

Ćwiczenia znajdujące się we wszystkich zeszytach nadają się do kserowania, gdyż grafika jest minimalna. Na tym z resztą program polega, że nie przechodzimy do kolejnego poziomu z danego obszaru, jeśli dziecko nie opanowało łatwiejszego zadania. Dlatego dobrze na początek zrobić odbitki ćwiczeń i na nich pracować.

Metoda Marianne Frostig

Dziecko dopiero wtedy powinno rozpocząć pracę z zeszytem ćwiczeń, gdy:

1. Nauczyło posługiwać się ołówkiem i papierem.
2. Poddane zostało ćwiczeniom kształtującym świadomość własnego ciała oraz nauczyło się nazywać i wskazywać te części.
3. Jest w stanie skupić się w czasie potrzebnym na wykonanie zadania.
4. Rozumie słowa zawarte w instrukcji do ćwiczeń i zna pojęcia dotyczące stosunków przestrzennych (w, pod, nad, obok, za).
5. Umie na rysunku rozpoznać i nazwać znane sobie przedmioty.
6. Umie określić funkcje tych przedmiotów (piłka służy do rzucania i chwytania).

Metoda Marianne Frostig

Program choć opracowany został dla dzieci w normie intelektualnej w wieku przedszkolnym (4 – 6 lat), może być stosowany również wobec niesłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie, przejawiających parcjalne deficyty w zakresie percepcji wzrokowej.

Metoda Marianne Frostig

Marianne Frostig opracowała również „**Test rozwoju percepcji wzrokowej**”, który zaprogramowano dla poziomu niektórych zdolności spostrzegawczych ujętych w pięciu aspektach.

Metoda Marianne Frostig

W programie Frostig większą część pracy stanowią zadania z użyciem ołówka i papieru, jednak poprzedzone są one ćwiczeniami wstępnymi, które mają pobudzić ciało do aktywności podczas rysowania. Do ćwiczeń tych zaliczamy m.in. zabawy z wykorzystaniem lustra, elementy gimnastyki, zabawy manipulacyjne, zabawy paluszkowe, wiersze i piosenki połączone z zabawami. Ćwiczenia te prowadzone są równoległe z ćwiczeniami zawartymi w zeszytach ćwiczeń.

Metoda Marianne Frostig

1. **Percepcja wzrokowo-ruchowa** - zadanie dziecka polega na rysowaniu prostych i krzywych linii pomiędzy coraz bardziej zwężającymi się granicami oraz kolorowanie.
2. **Percepcja „postać-podłoże”** - dziecku poleca się różnicować przecinające się figury.
3. **Percepcja „stałość formy”** - wykrywanie kwadratów i kół spośród innych figur.
4. **Postrzeganie położenia w przestrzeni** - dziecko wykrywa odwrócone lub obrócone figury w kolejności.
5. **Postrzeganie stosunków przestrzennych** - kopiowanie wzorów przez łączenie kropek liniami.

Metoda Marianne Frostig

Jeśli ktoś z Państwa zainteresowany jest zapoznaniem się z zeszytami ćwiczeń i podręcznikami, składającymi się na program „Wzory i obrazki”, zapraszamy do sali 49.

METODA FELICIE AFFOLTER

Metoda Felicie Affolter

Felicie Affolter (psycholog, nauczyciel, terapeuta) opracowała metodę pracy z dziećmi z „zaburzeniami spostrzegania”. Nawiązywała do założeń **teorii rozwoju inteligencji J. Piageta**, która mówi, że aktywność jednostki to warunek progresywnego rozwoju poznawczego i jednocześnie wrodzona skłonność.

Metoda Felicie Affolter

Spostrzeganie (percepcja) polega na odbieraniu bodźców przez różne sfery zmysłów łączące nas z otoczeniem. Najważniejszą i najbardziej złożoną sferą naszych zmysłów jest **sfera kinestetyczno – czuciowa**. Dlatego, aby coś ujmować, chwytać, działać, trzeba to czuć.

Metoda Felicie Affolter

Osoby z organicznymi zaburzeniami spostrzegania przeskakują **pierwszy etap rozwoju spostrzegania**, który jest bogaty w **doświadczenia czuciowe**. Prowadzi to często do zaniechania działania, bierności lub nadmiernego pobudzenia psychoruchowego. Deficyt informacji czuciowych uniemożliwia odpowiednio interakcję z otoczeniem, zakłóca wyczuwanie zmian w sytuacji, prawidłową współpracę obu rąk i wzroku, harmonię w ruchach palców.

Metoda Felicie Affolter

Dzieci z zaburzeniami spostrzegania znacznie później niż dzieci zdrowe rozpoczynają manipulację przedmiotami, zamiast właściwie ujmować, tylko przytrzymują przedmiot, używają tylko jednej ręki, dwóch palców zamiast pięciu. Dotykane prowadzi u tych osób do wzdrygnięcia, napięcia, lęku, odwracania wzroku. Tak uzyskana **informacja czuciowa jest fragmentaryczna** i trudno z niej zbudować pełny obraz świata.

Metoda Felicie Affolter

Metoda F. Affolter dostarcza osobom z zaburzeniami spostrzegania nowych wrażeń czuciowych, które uzupełniają informacje o otaczającym świecie. Skupia się przede wszystkim na **rozwiązywaniu problemów dnia codziennego**, a więc na **wyzwalaniu celowego i skutecznego działania dłoni** i **poznawania własnego ciała**. Rozwiązywanie codziennych problemów to usprawnienie dłoni, koncentrowanie wzroku na wykonywanej czynności oraz integrowaniu działania z mową.

Adresatami metody F. Affolter są osoby:

- ✓ z obniżoną sprawnością fizyczną,
- ✓ niepełnosprawne intelektualnie,
- ✓ z autyzmem,
- ✓ z różnymi rodzajami uszkodzeń mózgu (np. po wylewie),
- ✓ z zaburzeniami sensorycznymi (np. nadwrażliwość dotykowa w obrębie ręki).

Podstawowe założenia metody F. Affolter:

- ✓ Narzędziem poznania świata jest głównie dłoń, ale pozostałe części ciała też powinny badać otoczenie.
- ✓ Aktywność w metodzie, czyli dotykanie otoczenia, manipulowanie przedmiotami, odczuwanie oporu, temperatury, faktury, ciężaru, jest niemożliwe do zrealizowania bez ruchu, bez poruszania się.
- ✓ Praca opiera się jedynie na **instrukcji dotykowej**. Terapeuta trzyma swoimi rękami ręce dziecka (na stronie grzbietowej) i kieruje nimi.
- ✓ Obie ręce muszą brać czynny udział, gdyż przy każdym ruchu informacje przekazywane są do mózgu przez obie ręce.
- ✓ Stosowanie **zasady zaniku wspomagania** (lekkie zatrzymanie rąk terapeuty i oczekiwanie na reakcję dziecka).
- ✓ Wdrażanie do wykonywania czynności potrzebnych w życiu w różnych miejscach i sytuacjach („przez codzienność w rodzinie”, „przy okazji”).

Ważne elementy prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metody F. Affolter:

- ✓ stabilne podłoże,
- ✓ bezpieczna pozycja ciała dziecka,
- ✓ dostarczanie różnych przedmiotów i tworzyw (naturalne środki dydaktyczne),
- ✓ wyczuwanie różnic oporu tworzywa (przedmioty twarde i miękkie, suche i mokre, szorstkie i gładkie),
- ✓ przekraczanie dłonią pustych przestrzeni (poznawanie relacji typu „przed”, „za”, „bliżej”, „dalej”),
- ✓ zmiana miejsca pracy (wspólne przemieszczanie się w przestrzeni, schylanie się, sięganie po przedmiot, przenoszenie go).

Zadania terapeuty:

- ✓ zaplanowanie pracy z dzieckiem (podział czynności dnia codziennego na etapy),
- ✓ dobór odpowiednich środków dydaktycznych,
- ✓ aranżowanie różnych sytuacji, w których dziecko może doświadczać oporu stwarzanego przez tworzywa, odczuwać ich ciężar, temperaturę, fakturę,
- ✓ zachowanie spokoju podczas zajęć,
- ✓ unikanie gwałtownych ruchów,
- ✓ wskazanie dziecku przed wykonaniem zadania, co będzie się działo,
- ✓ ograniczenie komunikacji werbalnej podczas pracy,
- ✓ **czynne, bezpośrednie (fizyczne) wspomaganie aktywności dziecka poprzez nakierowanie jego rąk,**
- ✓ niewyręczanie, niezmuszanie dziecka do wykonania danej czynności,
- ✓ współpraca z rodziną i specjalistami.

Etapy uczenia według F. Affolter:

1. **Wycofanie się** – początek kontaktu dotykowego, nadmiar informacji czuciowych, częste napięcia, ruchy wzdrygnięcia się, odwracania wzroku.
2. **Włączanie wzroku** – czucie i stopniowe oswojenie, zmiana zachowania poprzez czucie, połączenie doznań wzrokowych i dotykowych.
3. **Oswajanie się** – współdziałanie oczu i rąk, poddanie doznań wzrokowych i dotykowych organizacji czasowej.
4. **Rozpoznanie i oczekiwanie** – ograniczenie lub zaprzestanie prowadzenia rąk, zrozumienie, rozpoznanie, pokonywanie trudności.

Efekty terapeutyczne metody Affolter:

- ✓ zwiększenie samodzielności w codziennym życiu,
- ✓ właściwe korzystanie ze zwykłych przedmiotów, poznanie ich właściwości,
- ✓ nabywanie doświadczeń w zakresie stosunków przyczynowo-skutkowych.
- ✓ znajomość schematu ciała,
- ✓ nawiązanie kontaktu społecznego,
- ✓ poznanie wielozmysłowe otoczenia,
- ✓ usprawnienie małej i dużej motoryki,
- ✓ rozwój mowy.

Metoda Felicie Affolter

„ZROBIŁEM TO”

**Dziecko czuje się sprawcą działania
i doświadcza radości z sukcesu!**

Dziękujemy za uwagę.

Edyta Pietrzykowska

Irmina Szymańska

